DOI: https://doi.org/10.35774/econa2025.01.266 **JEL classification: G22, G30, G31**
UDC: 368.1

Ігор СТЕФАНІВ
кандидат економічних наук, доцент,
кафедра фінансових технологій та банківського бізнесу,
Західноукраїнський національний університет, Україна
E-mail: sifftern@gmail.com
ORCID iD: 0000-0003-2026-9835
Web of Science ResearcherID: H-3815-2017

Ярослав СУРМА
аспірант,
кафедра фінансових технологій та банківського бізнесу,
Західноукраїнський національний університет, Україна
E-mail: surmaaroslav3@gmail.com

Ілля МАРЦЕНЮК
аспірант,
кафедра фінансових технологій та банківського бізнесу,
Західноукраїнський національний університет, Україна
E-mail: illamarcenuk485@gmail.com

НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Анотація

Вступ. Сучасний стан страхового ринку України, умови в яких функціонують страхові компанії визначають необхідність пошуку методів нормалізації їх діяльності задля розвитку системи страхування, підвищення ефективності використання наявних активів, оптимізації витрат, удосконалення форм взаємодії суб'єктів економічної системи. Страховики сьогодні змушені концентрувати власні зусилля на пошуку шляхів оптимізації управління капіталом, пристосовуватися до значних ризиків, забезпечуючи стабільність фінансових процесів, намагаючись утримати прийнятний рівень рентабельності. Працюючи у складних умовах компанії забезпечують власну платоспроможність, сталість економічних відносин.

Мета. Метою статті є удосконалення теоретичних положень розвитку страхового ринку, формування напрямків стабілізації фінансової діяльності страхових компаній України в умовах невизначеності.

Методологія. В процесі роботи використовувалися методи аналізу та синтезу, узагальнення та порівняння, наукової абстракції.

Результати. У статті проведено оцінку ефективності розвитку страхового ринку України, окреслюються напрямки інформатизації страхової діяльності, форми підвищення ефективності використання капіталу страхових компаній.

Означені особливості функціонування компаній за умов невизначеності, методи формування стійкого фінансового середовища з метою захисту інтересів суб'єктів ринку. Окреслені основні проблеми, що стримують розвиток системи страхування. Обґрунтовано необхідність використання новітніх інформаційних технологій, диверсифікації та розвитку послуг. Проаналізована динаміка основних

© Ігор Стефанів, Ярослав Сурма, Ілля Марценюк, 2025

Отримано: 02.02.2025 р. **Рекомендовано до друку:** 09.03.2025 р. **Опубліковано:** 26.03.2025 р.

Ця стаття розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0, яка дозволяє необмежене повторне використання, розповсюдження та відтворення на будь-якому носії, за умови правильного цитування оригінальної роботи.

Як цитувати: Стефанів І., Сурма Я., Марценюк І. Напрямки розвитку страхового ринку України. *Економічний аналіз.* 2025. Том 35. № 1. С. 266-272. DOI: https://doi.org/10.35774/econa2025.01.266

економічних показників даного сектору економіки. Зазначено, що існує необхідність удосконалення системи страхових послуг з метою забезпечення оптимального рівня фінансового захисту, запропоновані методи активізації співпраці суб'єктів ринку.
Окреслюються фактори, що впливають на ефективність процесів управління капіталом, форми його накопичення, оптимізацію його структури, рентабельність активів, їх рівень оборотності, методи оптимізації грошових потоків страхових компаній задля підвищення темпів накопичення фінансових ресурсів, стійкість інформаційних зв'язків суб'єктів ринку.
Зазначено, що однією із форм розвитку фінансів страхових компаній є розробка оптимальних систем управління капіталом. При цьому значна увага приділяється формуванню необхідної кількості ресурсів для забезпечення розвитку страхового ринку.

Ключові слова: страховий ринок; страхові продукти; страхові показники; статистика; прибуток; рентабельність.

Вступ

Страхова система України – найбільший та найважливіший фактор формування стабілізаційних процесів в економіці, що забезпечує перерозподіл ризиків, диверсифікацію фінансових ресурсів, їх інвестування у різні галузі народного господарства, стабільність розвитку бізнесу. Здійснюючи власні економічні функції, удосконалюючись страховий ринок вирішує значну кількість проблем, що пов'язані із соціальним та економічним розвитком країни.

Перебуваючи в умовах невизначеності, значних ризиків та швидкозмінних трансформаційних процесів страховий сектор намагається забезпечити ефективність власної діяльності, стабілізувати економічні процеси в країні, утримати сталий рівень добробуту громадян, запроваджуючи нові страхові продукти, розвиваючи відносини із користувачами страхових послуг.

Розвиток економічної системи, суспільних відносин, інформатизація бізнес-процесів сприяють реструктуризації взаємовідносин між суб'єктами господарювання, галузями економіки, складовими страхової системи. Постійна трансформація інформаційної складової економіки вимагає удосконалення системи управління ресурсами, нових форм інтенсифікації галузі, зміни підходів до визначення ефективності операцій, що здійснюються на ринку.

Проблемам ефективності функціонування страхового ринку присвячували праці вчені, зокрема О. Вінницька, Т. Корнієнко, А. Полторак, Ю. Табенська, Л. Чвертко та ін. Ними сформовані основні теоретичні положення розвитку страхової системи. Проте залишаються ще не вирішеними питання стабілізації діяльності страхових компаній в умовах невизначеності.

Мета статті

Метою дослідження є пошук шляхів стабілізації страхового ринку України, форм та методів підвищення ефективності діяльності страхових компаній.

Виклад основного матеріалу дослідження

Страхова галузь відіграє важливу роль у процесах розвитку економічної системи України. Будучи вагомим важелем стабілізації фінансової системи та захисту власності суб'єктів господарювання вона забезпечує перерозподіл ризиків та грошових потоків. Попри все те, ринок страхових послуг тривалий час залишається фінансово нестабільним, має значну кількість проблем пов'язаних із діючою типологією економічної системи та особливостями вітчизняного законодавства. Усе це стримує процеси розвитку та формування інноваційно-інвестиційних базисів економіки. Нездатність оптимально перерозподіляти ресурси між різними сферами діяльності, забезпечувати концентрацію капіталу негативно впливає на темпи розвитку як страхового ринку так і економічної системи загалом[4, с. 66].

Основними факторами що негативно вплинули на розвиток страхового ринку є:

- відсутність ефективного законодавства;
- складна економічне та політичне становище в Україні;
- низький рівень професійної інформатизації суспільства;

- неефективність фінансового ринку;
- незначний рівень взаємодії вітчизняного страхового ринку і світового фінансового ринку.

Усі ці фактори негативно позначилися на ефективності діяльності страхових компаній, на темпах їх фінансового розвитку.

Проведений аналіз ринку свідчить про те, що упродовж 2024 року кількість страхових компаній продовжувала зменшуватися, і станом на 1 січня 2025 року зареєстровано 65 страховиків, 10 із них із сегменту life-страхування. При цьому варто зазначити, що переважна частина страховиків зберігають платоспроможність та фінансову стійкість. Поступово відбувається стабілізація ринку. І хоча вартість активів страхових компаній дещо знизилася, продовжуються процеси концентрації бізнесу.

Важливо зазначити, що частка прийнятних активів зростала упродовж періоду, у якому проводилося дослідження. Це вказує на те, що страхові компанії намагалися зберегти прийнятний рівень прибутковості, фінансової стійкості та ліквідності капіталу.

Більшість компанії концентрують зусилля на впровадженні ефективної системи внутрішнього фінансового контролю.

Валові страхові премії продовжували зростати, і за 9 місяців перевищили аналогічний період 2021 року і склали більш як 38 млрд. грн. Валові страхові премії non-life страхування також зросли і склали майже 90 % від усіх страхових премій. Валові страхові премії із страхування життя склали 4 млрд. грн., або 10 відсотків від загальної суми.

Структура валових премій з ризикового страхування:

- КАСКО – 28%;
- ОСЦПВ – 21%;
- зелена картка – 12%.

Операції із продажу послуг здійснюються через:

- агентську мережу – 58%;
- прямі продажі – 15 %;
- банківські установи – 14%;
- брокери – 5%. [9]

Усього виплати за 9 місяців 2024 року склали 15,1 млрд грн. і зросли по відношенню до аналогічного періоду минулого року.

Збільшився середній рівень виплат: за 9 місяців 2024 року - він склав 39,0 %. Упродовж 2024 року страхові компаній збільшували резерви збитків у сфері ризикового страхування. Значну увагу даному питанню приділяли компаній, що спеціалізуються на транспортному та майновому страхуванні.

Технічні резерви також зростали і становили 35,5 млрд. грн. у III кварталі 2024 року. Прийнятні активи для обчислення регулятивного капіталу склали 64 млрд. грн.[9]. Загалом, питома вага премій, що перерозподілені у перестрахування є незначною, близько 8% від усього обсягу.

Чистий прибуток страхових компаній, що займаються ризиковим страхуванням у 2024 році практично не змінився по відношенню до попереднього року, а прибутковість несуттєво зросла. При цьому рентабельність капіталу компаній знизилася.

Основним негативним фактором діяльності страховиків залишається порушення законодавства. Компаніям варто нарощувати рівень ефективності використання фінансових ресурсів.

Страховий ринок продовжує посилювати свій вплив на економічну систему, залучаючи усе більший обсяг фінансових ресурсів у систему власного перерозподілу, формуючи фонди інвестиційних ресурсів та стабілізуючи ризики. Тільки за таких умов економічна система може стабільно розвиватися. Нарощуючи ефективність системи управління резервами, використовуючи активні фінансові операції можна підвищити рівень інтенсивності інвестиційних операцій.

Сьогодні страховим компаніям варто сконцентруватися на:

- підвищенні ефективності процесів формування фондів грошових ресурсів за рахунок розширення спектру послуг та диверсифікації діяльності;
- удосконаленні процесів використання фінансових ресурсів, зокрема за рахунок розширення використання активних фінансових операції.

Грошові ресурси, що перебувають у розпорядженні страхових компаній з одного боку є джерелом економічного розвитку, а з іншого основним фактором стабілізації економічної системи, перерозподіляючи

ризики та відповідальність її учасників за результати власних дій.

Таблиця 1. Основні показники діяльності страховиків у розрізі установ за 9 місяців 2024 року (тис. грн.) [5]

№ з/п	Скорочене найменування установи	Прийнятні активи для розрахунку регулятивного капіталу	Сплачений статутний капітал	Зареєстрований статутний капітал	Технічні резерви за класами страхування іншого, ніж страхування життя
1	3	4	5	6	8
1	ПАТ «НАСК «ОРАНТА», НАСК «ОРАНТА»	1 820 502,0	159 000,0	159 000,0	1 188 302,3
2	ПРАТ «СК АСКО ДС»	90 632,4	29 339,0	29 339,0	49 669,0
3	ТДВ СК «КРЕДО»	317 728,2	52 000,0	52 000,0	158 032,0
4	ПРАТ АСК „СКАРБНИЦЯ”	89 301,5	48 000,0	48 000,0	27 747,8
5	АТ «СК «ІНГО»	3 028 240,0	305 543,0	305 543,0	1 966 422,0
6	ПРАТ «СК «ПЕРЕМОГА»	60 879,9	50 050,0	50 050,0	141,8
7	ПРАТ СК «ГРАВЕ УКРАЇНА»	215 021,5	92 155,5	92 155,5	80 198,8
8	ПРАТ СК «ІНТЕР-ПОЛІС»	105 972,0	48 003,0	48 003,0	103 891,0
9	ПРАТ «ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СТРАХОВИЙ АЛЬЯНС»	181 559,0	55 000,0	55 000,0	109 521,0
10	АТ СК «БУСІН»	234 480,0	122 000,0	122 000,0	129 772,3
11	ПРАТ «СК «УНІКА»	3 551 185,6	155 480,0	155 480,0	2 030 332,5
12	СТРАХОВА КОМПАНІЯ «ЕТАЛОН»	209 854,0	77 000,0	77 000,0	125 490,0
13	ПРАТ “СК “УНІВЕРСАЛЬНА”	1 793 847,7	192 700,0	192 700,0	730 065,5
14	СТРАХОВА КОМПАНІЯ «ББС ІНШУРАНС»	358 610,8	51 400,2	51 400,2	211 707,1
15	АТ «СК «АРКС»	4 521 428,9	261 975,2	261 975,2	2 172 761,0
16	ПРАТ “УПСК”	649 478,9	100 000,0	100 000,0	381 353,7
17	ПРАТ СК «ПЗУ УКРАЇНА»	1 977 568,7	48 518,2	48 518,2	1 400 745,4
18	АТ «СК «КРАЇНА»	283 982,0	84 985,2	84 985,2	165 226,4
19	ПРАТ «ВЕЛТА»	73 604,0	48 100,0	48 100,0	11 431,0

Таблиця 2. ОП-10 ризикових страховиків за виплатами [9]

№	Страховик	Виплати, тис.грн.
1	ТАС СГ	1 427 534
2	ARX	1 266 327
3	УНІКА	1 185 037
4	УСГ	1 139 067
5	ІНГО	1 083 232
6	ВУСО	1 038 239
7	АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ	940 839
8	PZU УКРАЇНА	753 576
9	КНЯЖА	687 310
10	UNIVERSALNA	614 721

Загалом, ефективно сформована страхова система повинна:

- містити чітко організовану перерозподільчу фінансову підсистему з метою захисту економічних, соціальних процесів у країні;
- бути фактором фінансової стабілізації діяльності суб'єктів за рахунок диверсифікації ризиків, що виникають під впливом об'єктивних факторів;
- стати чинником активізації фінансової діяльності компаній, засобом концентрації ресурсів для реалізації фінансової та соціальної політики держави;
- бути основною ланкою, яка забезпечує формування економічної частини соціальних послуг.

Процес розвитку страхового ринку повинен здійснюватися:

- за рахунок інформатизації суспільства, шляхом використання новітніх інформаційних технологій, які надають змогу швидко приймати ефективні рішення в умовах невизначеності;
- шляхом використання продуктивних систем управління капіталом для нарощення його вартості;
- за рахунок використання дієвих систем оцінки та нейтралізації факторів, що негативно впливають на ефективність діяльності та стримують розвиток.

Більш тісний зв'язок вітчизняних страхових компаній із зарубіжними надає змогу використовувати нові технології, створювати та реалізовувати нові продукти, використовуючи вже накопичений досвід. Інформаційні системи надають змогу формувати, структурувати і оцінювати значні обсяги інформації, що дозволяє знизити операційні ризики. Швидкість реагування на потреби споживачів впливає на здатність формувати спеціальні та особисті страхові продукти, базуючись на оцінці типу поведінки та бажань кожного конкретного клієнта.

Основні фактори, які знижують ефективність системи управління страховими компаніями:

- відсутність оптимальних систем управління капіталом за умов значних ризиків;
- нераціональність системи управління резервами;
- незначний рівень рентабельності страхових операцій;
- невисокий рівень доходів населення;
- низький рівень інформатизації суспільства у сфері страхування;
- відсутність довіри до страхових компаній;
- неоптимальний спектр страхових послуг та продуктів;
- складність процедур реалізації страхових договорів;
- відсутність цілісних економічних програм у страхуванні.

Висновки та перспективи подальших досліджень

Найбільш важливим напрямком розвитку страхування є концентрація уваги страховиків на проблемах підвищення ефективності використання фінансових ресурсів та управління страховими резервами. Усі дії у цій сфері повинні бути направлені на стабілізацію доходності компаній при одночасному розширенні страхового ринку, зростанні кількості його учасників. Саме такий стан

надасть змогу стабілізувати економіку даної галузі. При цьому значну увагу варто приділити проблемам оптимізації страхових процедур у бік їх спрощення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Born P., Bujakowski D. Economic transition and insurance market development: Evidence from postcommunist European countries. *The Geneva Risk and Insurance Review*, 2022. P. 1-37.
2. Бурбель Л. Шість головних викликів, з якими зустрівся страховий ринок упродовж шести місяців війни. *Interfax Ukraine*. URL: https://interfax.com.ua/news/blog/856594.html.
3. Васильєва Т. Нові вектори розвитку страхового ринку України: монографія. Суми. Університетська книга. 2022. 315с.
4. Лебединська Л.Д. Страхування як чинник фінансової стабілізації економіки. *Актуальні проблеми економіки*. 2006. № 9(63). С. 65-74.
5. Національний банк України. URL: https://bank. gov.ua/
6. Полторак А. С. Розвиток страхових ринків як базис забезпечення резільєнтності систем гарантування соціально-економічної безпеки регіонів. *«Modern Economics»*. 2022. № 34. 82-89.
7. Романенко Є. Ринок страхування: тенденції та проблеми. *Персонал*. 2007. № 1. С. 30-35.
8. Руда О. Л. Розвиток страхового ринку в Україні. *Ефективна економіка*. 2020. № 2. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7634
9. Статистика страхового ринку України. Forinsurer – журнал про страхування та InsurTech. URL: https://forinsurer.com/stat
10. Сукач О.М., Козловська С.Г. Управління ризиками страхового ринку. *Modern Economics*. Електронне наукове фахове видання з економічних наук. URL: https://modecon.mnau.edu.ua/insurance-market-risk-management/

REFERENCES

1. Born, P., & Bujakowski, D. (2022). Economic transition and insurance market development: Evidence from postcommunist European countries. *The Geneva Risk and Insurance Review*, 1–37.
2. Burbel, L. (2022). Six main challenges the insurance market has faced in six months of war. *Interfax Ukraine*. Retrieved from https://interfax.com.ua/news/blog/856594.html
3. Vasylyeva, T. (2022). *New vectors of the insurance market development in Ukraine: Monograph*. Sumy: Universytetska Knyha.
4. Lebedynska, L. D. (2006). Insurance as a factor of financial stabilization of the economy. *Actual Problems of Economics*, 9(63), 65–74.
5. National Bank of Ukraine. (n.d.). Retrieved from https://bank.gov.ua/
6. Poltorak, A. S. (2022). Development of insurance markets as a basis for ensuring the resilience of the system for guaranteeing socio-economic security of regions. *Modern Economics*, (34), 82–89.
7. Romanenko, Y. (2007). Insurance market: Trends and problems. *Personal*, (1), 30–35.
8. Ruda, O. L. (2020). Development of the insurance market in Ukraine. *Efficient Economy*, (2). Retrieved from http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7634
9. Forinsurer. (n.d.). Statistics of the insurance market of Ukraine. *Forinsurer – Journal on Insurance and InsurTech*. Retrieved from https://forinsurer.com/stat

10. Sukach, O. M., & Kozlovska, S. H. (n.d.). Risk management of the insurance market. *Modern Economics*. Retrieved from https://modecon.mnau.edu.ua/insurance-market-risk-management/

Ihor Stefaniv, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Department of Financial Technologies and Banking Business, West Ukrainian National University, Ukraine
Yaroslav Surma, Postgraduate Student, Department of Financial Technologies and Banking Business, West Ukrainian National University, Ukraine
Ilya Martsenyuk, Postgraduate Student, Department of Financial Technologies and Banking Business, West Ukrainian National University, Ukraine

Directions of insurance market development in Ukraine

Abstract
Introduction. The current state of the insurance market of Ukraine, the conditions in which insurance companies operate determine the need to find methods to normalize their activities in order to develop the insurance system, increase the efficiency of using existing assets, optimize costs, and improve forms of interaction between economic system entities. Insurers today are forced to concentrate their efforts on finding forms of optimizing their own activities, adapting to significant risks, ensuring the stability of financial processes, trying to maintain an acceptable level of profitability. Working in difficult conditions, companies ensure their own solvency and the stability of economic relations.
Purpose. The purpose of the article is to improve the theoretical provisions of the development of the insurance market, to form directions for stabilizing the financial activities of insurance companies in Ukraine in conditions of uncertainty.
Methodology. In the process of work, methods of analysis and synthesis, generalization and comparison, scientific abstraction were used.
Results. The article assesses the effectiveness of the development of the insurance market of Ukraine, outlines the directions of informatization of insurance activities, forms of increasing the efficiency of capital use of insurance companies.
The features of the functioning of companies under conditions of uncertainty, methods of forming a stable financial environment in order to protect the interests of market entities are identified. The main problems that hinder the development of the insurance system are outlined. The need to use the latest information technologies, diversification and development of services is substantiated. The dynamics of the main economic indicators of this sector of the economy are analysed. It is noted that there is a need to improve the system of insurance services in order to ensure the optimal level of financial protection, methods of activating cooperation between market entities are proposed.
The factors that influence the efficiency of capital management processes, forms of its accumulation, optimization of its structure, profitability of assets, their level of turnover, methods of optimizing cash flows of insurance companies in order to increase the rate of accumulation of financial resources, and the stability of information relations of market entities are outlined.
It is noted that one of the forms of development of finances of insurance companies is the development of optimal capital management systems.
At the same time, significant attention is paid to the formation of the necessary amount of resources to ensure the development of the insurance market.

Keywords: insurance market; insurance products; insurance indicators; statistics; profit; profitability.

Cite as: Stefaniv, I., Surma, Y., and Martsenyuk, I. (2025). Directions of insurance market development in Ukraine. *Economic analysis,* 35 (1), 266-272. DOI: https://doi.org/10.35774/econa2025.01.266